ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 [illegible] վեցամսեայ 30 դրս. Եռամսեայ 20 դրս.
[illegible] ԴՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 դրս. [illegible] 40 դրս.
Եռամսեայ 25 դրս. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար,
Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է
ՁԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزتەدر"
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալաթա, Գուրչունլու խան, թիւ 7
ՍԱԴԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է հակիրճ գրուած ըլլայ:
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 351 | "ԾԱՂԻԿ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ | 16 ՄԱՅԻՍ 1902 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԲԱՐՔԵՐ ՈՒ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐ

ԿԵԱՆՔԸ

Մարդիկ կան, որոնց համար կեանքը աղօթք մըն է, աղօթքի մը աննիւթական վերելքին պէս կ'ըմբռնեն զայն, եւ այդ ըմբռնումին մէջ, ուխտաւորի մոմին նման կը վառին, որ տիրամօր պատկերին առջեւ կը հալի։ Կան մարդիկ, որոնց համար կեանքը վայելք մըն է. լիութիւն, ինքնաբաւութիւնը, որ մարդկային լեզուին մէջ ապրիլ կը կոչուի, եւ որուն վախճանին, ունայնութիւն մը կ'ելլէ իրենց դէմ, որովհետեւ առջի օրէն պակսած էր իրենց՝ աննիւթական մէկ ըմբռնումը կեանքին, որով ֆիզիքական ոյժերու նուաղելուն, կարող ըլլային անոնք, բոլորովին ներսէն ըղխած ներշնչումով մը չարունակել տակաւին իրենց ապրիլը։ Քանիներ կան, որոնց համար կեանքը ամբողջ տատանք մըն է, անդուլ աշխատութիւն մը առանց վայելքի, խօլ վազք մը առանց նպատակի եւ որոնց վախճանը ախուր է ձախողուածի մը չափ։ Մարդիկ կան որոնց համար կեանքը բեռ մըն է միայն, ընութեանէն զրկուածները, անժառանգներն են անոնք, խեղանդամները, հաշմերը, ընութեան թերի արտադրութիւնները, որոնց ապրիլը վիժում մըն է ամբողջ։ Մարդիկ եղած են որոնց համար կեանքը յաջոյցակութիւն մը եղած է, անձնատուութիւն մը արուեստին, կամ դիրկընդխառնում մը հաշիւին, չահուն հետ։ Մարդիկ կան որոնք մակաբոյծներ եղած են, ուրիշի հաշուոյն ապրող, եւ նորէն ուրիշներ որոնք ամբողջ երամ մը ուներ եղած են իրենց ետին իրենց միջոցաւ ապրող։ Այսպէս մարդիկ բազմազան ըմբռնումներ ունեցած են կեանքի մասին եւ ապրելու բազմազան կերպեր։ Կեանքի մասին ըմբռնման միակողմանիութիւն մը միշտ մարդոց աչքին պղտիկցուցած, նեղցուցած է կեանքին սահմանները եւ ա՛նոր համար խիստ չատեր, չեն գրգռած կեանքին ընձեռած բոլոր բարիքներէն օգտուիլ։ Որքան լայն ըլլայ մեր ըմբռնման հորիզոնը կեանքի մասին, այնքան չատ կ'ըլլան այդ կեանքին վայելքները, որքան բազմակողմանի ըլլայ ապրիլ բառուածը, այնքան կը բարձրանայ մարդս մտքով եւ հոգիով։

* * *

Եթէ մարդս կենդանական դասակարգի ամէնէն վերին ատիճանին վրայ կը գտնուի, ատիկա կը պարտի իր ապրիլ գիտնալուն, կեանքի մասին այն ճանաչողութեան՝ ուր ամէն ոք պէտք է աշխատի օգտակար արդիւնք մը ձեռք անցընելու եւ յետոյ այդ արդիւնքը վայելելու համար։

Ամէնուն ծանօթ բան մըն է դրեթէ, թէ լայնօրէն չենք ըմբռներ մենք կեանք բառը։ եւ ասոր գլխաւոր ապացոյցը սա է որ, ոչ տակուն, յարատեւ աշխատողներ ունինք մենք, ոչ ալ մարդիկ, որոնք գիտնան վայելել իրենց աշխատութեան արդար արդիւնքը։ Մեր գործի մարդիկը ամէնէն յատկանշական օրինակները կրնան ըլլալ, ցոյց տալու համար թէ անոնք ո՛չ ճշմարիտ յարատեւ աշխատողներ են եւ ոչ ալ գիտակից, մտացի վայելողներ։ Ես կը մտածեմ թէ այնքան ատեն որ չը կայ ճշմարիտ ու տակուն աշխատութիւն մը եւ մտացիօրէն եղած վայելք մը, կեանքի մասին ճշդրիտ ըմբռնում մըն ալ չի կրնար գոյութիւն ունենալ։ Մեր գործի մարդիկը ընդհանրապէս խանութպաններ են, որոնք իրենց գործին բարգաւաճման համար ո՛չ ֆիզիքական եւ ոչ ալ մտաւորական ճշմարիտ աշխատութիւն մը ի գործ կը դնեն միեւնոյն ժամանակ. իրենց գործի կեանքը ընդհանրապէս կը կայանայ յաճախորդին սպասելու մէջ, որ կըրնայ ուշանալ կամ բնաւ չի գալ։ ուրիշ կախում ունի նաեւ իրենց ձախողութեան կամ յաջողութեան չափը։ Աշխատութեան մասին ճշմարիտ ըմբռնման մը հանդէպ մեր գործի մարդոց այս սպասողական կեանքը ծուլութիւն մըն է միայն, մեղկութիւն մը, դանդաղութիւն մը եւ մեր գործի մարդոցմէ չատերը այդ յատկութիւններով է որ կը յատկանշուին աւելի։ Եւ թող իրենց այս ֆիզիքական մեղկութեան մէջ տարակոյս չկայ որ իրենց միտքն ալ տարբեր տրամադրութիւն մը կամ վիճակ մը ցոյց չպիտի տար։

Դէշ աշխատողները գէշ վայելողներ եղած են կ'ըսէ փորձառութիւնը։ Որքան մեղկ աշատողներ են մեր գործի մարդիկը այնքան ալ մեղկ վայելողներ անմտացի զբօսնողներ են անոնք։ Մարդուս ճշմարիտ վայելքը ան է, որ ֆիզիքականին հետ մտաւորական եւ հոգեկան զգայարանքներն ալ, իրը դարմանում մը իրենց սպառած ոյժին, ամէնքն ալ կ'ունենան իրենց գոհացումը։ Գործի մարդ մը, գիտենք ամէնքս ալ թէ ինչպէս կը զբօսնու կամ կը վայելէ կեանքը։ Կեանքի վայելքը մենէ խիստ չատերու աչքին ոչ թէ թարմացում մը, գոհացում մըն է, այլ սպառում մը, վատնում մը եւ իրաւ ալ այն ըմբռնումը զոր մենք ընդհանրապէս վայելքի մասին ունինք, սպառումէ վատնումէ տարբեր բան մը չէ, հետեւաբար չէ նաեւ ճշմարիտ վայելքը։

* * *

Մարդիկ՝ որոնք ոչ բուն աշխատութեան հաճոյքը եւ ոչ ալ ճշմարիտ վայելքի մը հրապոյրը ունին, բոյսերու նմանցուած են, որոնք նմանապէս կեանք մը ունին, բայց ոչ ա՛յն կեանքը, ուր ամէն բան գիտակցութեան ու դատողութեան վրայ հիմնուած է եւ զոր ապրողները պէտք է ինքզինքին յատկանշեն այդ երկու կարողութիւնով ամէնէն առաջ։

Կեանքը բարիք մըն է անոնց համար որոնք գիտեն լայնօրէն ապրիլ զայն իբր տակուն աշխատողներ եւ իբր խմացական վայելողներ։ Ուրեմն չեմ զարմանար, երբ մեր մէջ չատեր, նոյն իսկ գրագիտական դասեղաններէն յոռետես կ'ըլլան, առանց տակաւին կեանքի մասին բան մը գիտցած ըլլալու։ Այս երեւոյթը պէտք է վերագրել այն պարագային որով մեր դպրոցականներուն չ'ուսուցուիր թէ աշխատութիւն եւ վայելք միասին գալով է որ միայն ճշմարիտ մարդկային կեանք մը կրնան յառաջ բերել։ Սորվեցնել՝ թէ ի՞նչ է կեանքը, ամէն բան սորվեցնել պիտի ըլլար մեր դպրոցականներուն։

ՍԿԵՊՏԻԿ

ԹՈԼՍԹՈՅԻ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

(ԶՈՐԲՈՐԴ ՅՕԳՈՒԱԾ)

Անշուշտ Հաւատքի առաջին դարերուն, կրօնական պատկերագործութիւնը ժողովուրդը դաստիարակելու եւ հաւատքի բերելու միջոց մը եղաւ։ Անշուշտ, կրօնքը արուեստին հայթայթեց ամէնէն բարձր ներշնչումները, բայց ազդեցութիւնը փոխադարձ եղաւ։ Հելլենականութեան ճշմարիտ ստուածաբանները եղան բանաստեղծները եւ արձանագործները։ Ասկէ զատ, կրօնքին ներգործութիւնը արուեստին վրայ մերթ բարերար եղաւ մերթ աղետաւոր։ Հրէական կրօնքը արգիլեց կրօնական գաղափարներու չօշափելիօրէն ներկայացումը։ Քրիստոնէութիւնը ջնջեց ատ արգելքը, բայց բողոքականութիւնը կեցուց թափը կրօնական նկարչութեան։ Ինչո՞ւ արուեստագէտը պէտք է վերադառնայ քրիստոնէութեան կրօնական ըմբռնումին։ Ուզել որ արուեստագէտը կրօնական հաւատքի աղբիւրէն միայն քաղէ իր ներշնչումները, սահմանափակել ուզել է ընդարձակ, ազատ, տիեզերական արուեստը։ Կեանքը, ընութիւնը, մարդը, գաղափար մը, գեղեցիկ հորիզոններ, գեղեցիկ լեռներ, գեղեցիկ երաժշտութիւնը ազնիւ մարմիններ եւ ազնիւ հոգիներ կրնան սքանչելիօրէն ներշնչել արուեստագէտը, ուժգին, խոր, անկեղծ, անարատ եւ բարոյական յուզումներ յառաջ բերել անոր մէջ, արժանի՝ նկարչութեան, երաժշտութեան կամ բանաստեղծութեան միջոցաւ թարգմանուելու։ Քարոզելով որ արուեստագէտը վերադառնայ ճշմարիտ քրիստոնէութեան նուիրական աղբիւրին, Թոլսթոյ անուշտ իր առաքելի դերը կը կատարէ։ «Հաւատքը, կ'ըսէ ան, կեանքին ուժն է։ Եթէ կ'ապրի մարդը, անոր համար է որ կը հաւատայ բանի մը։» Շա՛տ աղէկ։ Բայց կրնա՞յ հաւատալ Ցիսուս Նազովրեցիի գաղափարներուն, ինչպէս կրնայ հաւատալ նաեւ տիեզերքի գեղեցկութեան, մարդկային հոգիի բարութեան, եւ այս հաւատքն ալ կրնայ իրեն գեղեցիկ գործեր ներշնչել։ Արուեստագէտը կրնայ հաւատք ունենալ իր արուեստին վրայ, ինչպէս «փիլիսոփան՝ իր գաղափարներուն վրայ, ինչպէս քրիստոնեայ կղերը սուրբ Պետրոսի մը կամ սուրբ Պողոսի մը խօսքերուն վրայ։ Արուեստը կրնք մըն է։ Արուեստագէտը աստուածութեան մը պէս կը սիրէ, կը պաշտէ՝ իր արուեստը. իր ոյժերը, իր հաճոյքները, իր գինովութիւնները, իր երջանկութիւնը անկից կը քաղէ անիկա. կարող ու բարձր կը դանէ իր կրօնքը, որ միայն կրնայ իր հոգիին մէջ ժայթքեցնել գեղեցկին ու բարիին մէկ աղբիւրը։ Չեմ հասկնար թէ ինչո՞ւ քրիստոնէութիւնը միայն կարող է «նոր զգացումներ» արթընցնել։ Անսահման է նաեւ զանազանութիւնը այն նոր զգացումներուն որոնք կը ըղխին բարութենէն, զորովէն, գութէն, բարոյական ուժէն։ Բնութիւնը ո՛ եւ է անկեղծ արուեստագէտի, գոյներու, ձեւերու, գաղափարներու, այսինքն նոր զգացումներու անհուն հաւաքածոյ մը կ'ընծայէ։ Պիտի չկրնայի երբե՛ք հասկնալ թէ ինչո՞ւ Պէթովէնի, Լիսթի, Շուբմանի, Շոբէնի, Վակնէրի գործերը աւելի վար ըլլան Տիքէնսի Նորավեպներէն կամ Վիքթոր Իւկոյի Թշուառներէն, որոնց այնքան կը հաւնի Թոլսթոյ։ Բլաթոն, Ռաֆաէլ, Տանդէ, Պէթովէնն, Կէօթէ, Իւրաքանչիւրը իր մտածումը, իր ազդակրութիւնները, տպաւորութիւնները կ'արտայայտէ, իւրաքանչիւրը իր ըմբռնած կերպով կը փնտռէ ճշմարտութիւնը։ Ինչ որ, ո՛ եւ է բան է առաջ, կը պահանջենք արուեստագէտէն անկեղծութիւնն է։ Թոլսթոյի նոյնինքն կը հաստատէ թէ արուեստագէտին անկեղծութեան ատիճանն է որ կ'որոշէ արուեստի գործի մը ուրիշներու վրայ ընելիք ազդեցութեան չափը։ Երբ հանդիսատես մը, ունկնդիր մը, ընթերցող մը գուշակեն որ արուեստագէտը նոյնինքն կը յուզուի իր գործը արտադրած ատեն, թէ կը զրէ, կը նկարէ, կը նուագէ ինքզինքին համար, անմիջապէս կ'իւրացնեն արուեստագէտին զգացումները։ Կարելի է ըսել որ, անկեղծութիւնը արուեստին իսկական տարտիրսութիւնն է (contagion)։ Եթէ արուեստագէտը անկեղծ է, թէ՛ կրօնական թէ՛ հեթանոս արուեստին սահմաններուն մէջ բարոյական խոր արտայայտութիւն պիտի ունենայ միշտ։ Ա՛տ է վերջապէս, Թոլսթոյի փափաքը։ «Արուեստը, կ'ըսէ ան, մարդկային կեանքի բարոյական մէկ օրգանը պէտք է ըլլայ։» Արուեստը պէտք է մաքրէ, ազնուացնէ ինչ բանի որ զոյգ։ Կը տեսնուի թէ Թոլսթոյի գաղափարները կը տարբերին Պ. Ֆէրտինան Պրիւնթիէռի՝ Արուեստը եւ Բարոյական սնցի հեղինակին գաղափարներէն։

Պ. Պրիւնթիէռ կը կարծէ թէ արուեստի ո եւ է ձեւին մէջ տեսակ մը անբարոյականութիւն կայ, ոչ միայն արուեստի ստորին ձեւերուն, այլեւ նոյն իսկ գլուխգործոցներուն մէջ։ Պ. Պրիւնթիէռի համար արձանագործութեան կարծեցեալ ամչկոտութիւնը, կեղծաւորութիւն մըն է։ Ըստ իրեն, արուեստը զգայարանքներուն միջոցաւ միայն կ'ազդէ մեր վրայ։ Թոլսթոյի գաղափար մըն է ասա, բայց անկատար, չհասկցուած եւ սխալ թարգմանուած Թոլսթոյեան գաղափար մը։ Եանայա Բօլիանայի իմաստասէրը կ'ընդունի թէ ընութիւնը գեղեցիկ է եւ բարոյական։ «Երջանկութիւնը կ'ըսէ, ընութեան հետ ապրիլն է, զայն տեսնելը, զայն զգալը, անոր հետ խօսիլը։» Պրիւնթիէռի համար, ո եւ է բարոյական բան, հակազդեցութիւն մըն է ընութեան դէմ, եւ ընութեան նմանութիւնը անբարոյականութեան միայն կրնայ տանիլ։ Գերմանացի գեղեցկագէտ մը, Ֆոլկէլտ, կը հաստատէ, Պ. Պրիւնթիէռի հետ, թէ բարոյական փնտռել արուեստին մէջ, պարզապէս խենթութիւն է։ Անօգուտ է չէ՞, բողոքել այս գաղափարներուն դէմ։ Արուեստին բարոյականութիւնը վեր է այս վիճաբանութիւններէն։ Ամէնէն անարատ կրօնքին պէս, արուեստը կու տայ մարդուն գեղեցիկ կեանքով եւ գեղեցիկ բարոյականով մը ապրելու գաղանիքը։ Որովհետեւ բանաստեղծութիւնը, նկարչութիւնը, երաժշտութիւնը քաղցր ու մաքուր տպաւորութիւններ կը բերեն մեզի, մինչ ատոնց մէջէն կը քաղենք մեր խանդավառութիւնները, մեր յոյսերը, այնքա՛ն անհրաժեշտ կեանքի տխրութիւններուն եւ չլաւութիւններուն։ Անոնք,—բանաստեղծութիւնը, նկարչութիւնը, երաժշտութիւնը,—զմեզ աւելի լաւ եւ աւելի բարոյական կ'ընեն։

* * * Թոլսթոյի կը հակառակի քննադատութեան։ Կը կարծեն թէ, կ'ըսէ Թոլսթոյի, քննադատութեան դերը բացատրել է արուեստի գործը։ Բայց ի՞նչ կը բացատրէ քննադատութիւնը, critique ըսուածը։ Արուեստագէտը, եթէ ճշմարիտ արուեստագէտ մըն է, իր գործին միջոցաւ ուրիշներուն հաղորդած է արդէն իր զգացումները։ Եւ, այս պարագային, ի՞նչ կը մնայ բացատրելիք։ Արուեստագէտի մը գործը կարելի չէ բացատրել։ Եթէ արուեստագէտը բառերու միջոցաւ կարող ըլլար բացատրել ինչ որ կ'ուզէր փոխանցել մեզի, բառերով կ'ընէր ատ բանը։ Բանի որ արուեստին միջոցաւ բացատրած է ինքզինքը, ըսել է թէ անոր համար է որ, չէր կրնար տարբեր կերպով մը մեզի հաղորդել իր տպաւորութիւնները։ «Երբ մարդ մը, կ'ըսէ Թոլսթոյի, կը փորձէ բառերով թարգմանել արուեստի գործ մը, ատիկա կը հաստատէ պարզապէս, թէ անկարող է զգալու արուեստագիտական յուզումը։» Ասիկա քիչ մը նորօրինակ կը թուի ինծի։ Ի՞նչ է պաշտօնը, սովորաբար քննադատ կոչուածին։ Ես ալ, Թոլսթոյիի հետ կ'ընդունիմ թէ ոչինչ է ան, պայմանաւ որ, ինքն ալ, արուեստի եւ բանաստեղծութեան գործ մը չըլլայ։ Քննադատը կը կարդայ, կը նայի, մտիկ կ'ընէ եւ կը ջանայ հասկնալ։ Հասկնալ, ինքզինքին համար մտածել ըսել է ինչ որ ուրիշ մը մտածած է մեզմէ առաջ, եւ զայն մտածել անոր հետ հաւասար խորութեամբ մը։ Հասկնալ, մեր երակներուն մէջ արուեստագէտին ստեղծող սարսուռին սուրալը զգալ ըսել է։ Քննադատը այն ատեն միայն արժէք մը ունի երբ ինքն ալ արուեստագէտ է. այն ատեն միայն ազէկ դատաւոր մըն է, երբ ինքն ալ արուեստ մը ունի։

ՕՍԻԲ-ԼՈՒՐԻԷ

«ՓԱՅԼԱԿ"ԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Ընթերցողներս թերեւս պիտի կարծեն հիմա թէ ժողովրդային դասերու էջ մըն ալ ես կը բանամ հոս, օդերեւութային բացատրութիւնով մը սկսելով այսօր—փայլակին ծագումը բացատրելով։ Ո՛չ սակայն, խնդիրը ատոր վրայ չէ՛. ամէն բանի վրայ պիտի կարենայի խօսիլ թերեւս, բայց ի օդերեւոյթէն. այն կէս երկուտասնեակ գպրոցներուն մէջ ուր պատիւ ունեցած եմ մտնել ելլելու, Պ.Պ. բնական աշխարհագրութեան դասատուներուս էն քիչ պատուաւոր աշակերտներէն եղած եմ միշտ. ի՞նչ կ'ըլլայ. չեմ ուզած հետաքրքրուիլ անձրեւին, ձիւնին, կարկուտին ինչպէս կ'ըլլային։ Բայց եթէ նոյն իսկ ձեռնհաս զգայի ինքզինքս այդ տեսակ բանի մը վրայ խօսելու, դարձեալ ժողովրդային գաս տալ պիտի չուզէի իմ ընթերցողներուս, այս օրերս մանաւանդ՝ երբ մամուլին մէջ տիրող պոռչտուքը, վիճաբանութիւնը, աղմուկը, աներեւակայելի ծայրայեղութիւններու տարուած, օդին մէջ երթալ կորսուելու պիտի դատապարտէր հացուցած չունչս։

Հետեւաբար վերնագիրս բացատրեմ նախ քիչ մը, օրինակով, քանի որ ատիկա լաւագոյն կերպն է բան մը բացատրելուն, ըստ . . . . իմ դրութեանս։ Երեւակայեցէք որ ես—«Փայլակ»ը—երկիրէ մը ուրիշ երկիր արտածուելիք ապրանք մը ըլլայի. եւ այն երկիրը ուր պիտի նեռածուէի certificat d'origine պահանջէր գուրսէն եկող ապրանքներուն, ինչպէս շատ տեղ սովորութիւն է։ Ահա՛ աս է խնդիրը եւ պիտի զարմանաք անուշտ քիչ մը երբ ըսեմ թէ իմ certificat d'origine-ս պիտի ըլլար գեղեցիկ գիրերով խոշոր թուղթի վրայ գրուած . . . արաբական ձիու ծննդեան վկայագիր մը, անապատի ցեղապետներուն կնիքովը վաւերացուած։

Բան մը չհասկցաք կարծեմ. հիմա կարդը վերջապէս եկաւ որ ալ հասկնաք սակայն։ Ես արաբական ազնուր ձի մը ունէի, անունը «Փայլակ» էր. օր մը իրեն հետ նապաստակ հալածելու ատեն ախպար ախպար ինկանք, միայն թէ ձիս շատ փափկանկատ ըլլալուն անկումին ազդեցութիւնը չձգեց որ հաւասարապէս բաժնենք մէջերնիս, ես ձեռքիս մէկ մատին եղունգը միայն վրայ տուի—ինչ որ հաշուի չ'առնուիր որսորդի կեանքին մէջ—իսկ ան՝ իր հազիւ զորս գարուն բոլորած երիտասարդութիւնը ամբողջ։ Ես չմոռցայ զինքը սակայն, խեղճ «Փայլակ»ս. իր անունը ծածկանուն եղաւ ինծի։

* * *

Հիմա, գիւղը վերադարձիս, գիւղի կեանքս սկսայ դարձեալ. օրը քանի մը ժամ ձի կը նստիմ. եւ սակայն հիմա խենթի պէս ուրախութենէս չեմ ցատկրտեր ոտքս ասպանդակին վրայ դրած ատենս։ Բարեկամիս մէկը գիտել կու տար թէ «Փայլակ»ը թերեւս յաջողէր առջի եռանդս արծարծելու, առջի խօլ բաղձանքիս ծնունդ տալու դարձեալ ձիուն հանդէպ, դաշտին լայն տարածութեան մէջ կայծակի արագութեամբ արշաւանքներուս մէջ։ Ո՛չ. ներքին տրամադրութիւններու արդիւնք են այդ բոլո՛ր. միայն թէ «Փայլակ»ս վերջապէս աւելի պիտի սիրէի սա միւս ձիերէն. անիկա՝ դիս կը հասկնար գէթ, ազնի՛ւ կենդանին. բարեկամ էինք, հաւատարիմ, անխօս բարեկամ մը ինծի։ Նստելու կերպէս, ձայնիս չեչտէն կը կռահէր այդ կենդանին ներքին վիճակս, ու անոր կը համակերպէր ինքն ալ. շատ մը մարդիկներէ աւելի կ'արժէր անշուշտ. գիւղերս, լուսնի լուսով ախուր թափառումներուս մէջ, կը յիշեմ հանդարտ, մտացի՛ր քալուածք մը կ'առնէր ինքն ալ։ Դարնան կեանքստ առուներ, ձայնիս կուռ ելեւէջէն կը հասկնար անշուշտ զուարթ տրամադրութիւնս ու կը ցատկէր խենթի պէս, անզուսպ։ Երբեմն երբ շատ բարկացնէր զիս, զզջումը կը յաջորդէր անոր—զզջումը որ կը յայտնուէր ամէն մէկ շարժումիս հնազանդելու պատրաստ իր հլու ու արթուն քալուածքին մէջ։ Զինքը կը սիրէի մանաւանդ իր վազքին համար. նապաստակին կը հասցնէր զիս չատ անդամ. քանի հեղ 10–15 վայրկեանի արշաւանքի մը մէջ ետեւնիս ձգած ենք իրեն հետ կառախումբը. եւ կարծես գիտակցութիւնը ունէր ինչու չատ սիրուելուն ու ատոր համար միայն մէկ փոքրիկ «հ՛օր»ս բաւական էր իրեն սանձարձակ խրախճանալու յանկարծ։

Կը յիշեմ զինքը մանաւանդ ձիով պտոյտներուս մէջ. սա անպիտան ձիերը ապուշի պէս կը քալեն. հաճոյք չեմ զգար իրենց վրայ. կը տատանեցնեն զիս, բոլոր մտածումներուս ծանրութիւնը ա՛լ աւելի չեչտելով կարծես, ու «Փայլակ»ս կը փընտռեմ։

Անցեալ օր դրասեղանս չտկած ատենս, ուրիշ շատ մը հին թուղթերու մէջ իր սեռերէն (ծննդեան վկայագիր) գտայ, իր ազնուականի վաւերաթուղթը, որ դեռ կ'ապրի իրմէ ետքը. խե՜ղճ կենդանի։

Այդ թուղթին վրայ սեւեռեցի աչքերս ու մտածեցի վայրկեան մը։

—Բայց, ըսի յետոյ, ո՞վ գիտէ, իր անունն ալ թերեւս ինձմէ ետքը պիտի ապրի դեռ։

ՓԱՅԼԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Հեռագիրները արդէն հաղորդեցին հանրապետութեան նախագահին Ռուսիայէն Ֆրանսա դարձը։ Լուպէ իր վերադարձին ամէնէն առաջ պէտք է մտածէ նոր դահլիճի մը կազմութեան խնդրով, որովհետեւ նոյն իսկ իր Բարիզ ժամանելուն յաջորդ առաւօտուն պաշտօնապէս պիտի հրատարակուէր Վալտէք Ռուսոյի դահլիճին հրաժարած ըլլալը։ Բարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հաստատուի թէ նոր դահլիճի կազմութեան բանակցութիւնները շատ կարճ ժամանակ մը միայն պիտի տեւեն, որովհետեւ նոր դահլիճը իրապէս արդէն պատրաստ է։ Քոմպի նախարարութիւն մը ծերակուտական Շոմիէի հետ, կամ թէ Շոմիէի նախարարութիւն մը Քոմպի եւ ուրիշ արմատական տարրերու հետ, ամէնէն հաւանական լուծումները կը նկատուին խնդրոյն։ Շոմիէ ցարդ նախարարական ոչ մէկ պաշտօնի մէջ գտնուած է, ուրեմն այնքան ծանօթ չէ։ Միշտ դատական նախարար Մոնիսի իբր յաջորդ անուանուած է, ամէն անգամ որ այս վերջնոյն կացութիւնը խախտած է։ Շոմիէ Վալտէք Ռուսոյի անձնական բարեկամն է։

Հիմա դլխաւոր խնդիրը սա է թէ Պառթուէն դատ Մէլին-Ռիպօ յառաջիմական խումբին ուրիշներ ալ իր անդամ պիտի գտնուին նոր կազմուելիք դահլիճին մէջ, որուն պիտը կրնայ Քոմպ կամ Շոմիէ ըլլալ։

Այսօր արդէն ընդհանուր կերպով, Բարիզի բոլոր իրաւնկ շրջանակներուն մէջ համոզում գոյացուած է թէ, Վալտէք-Ռուսօ առ այժմ կառավարութեան դլուխը չի մնար, հակառակ ըլլալիք ամէն ջանքերու։ Ինչպէս Մադեն կը հաղորդէ, Վալտէք Ռուսօ վերջին օրերուս կրկին անդամներ յայտարարութիւններ ըրաւ, արմատական եւ հանրավարական շրջանակներու մէջ գոյացած այն վախը ցրելու համար, որուն համաձայն իբրեւ թէ նոր դահլիճը կոչումը ունեցած ըլլայ կրօնական միաբանութեանց մասին եղած օրէնքները գործադրութեան չի դնելու։ Վալտէք Ռուսօ քաղաքական անձնաւորութեան մը յայտարարած է թէ արդէն պէտք եղած երաշխաւորութիւնները ձեռք անցուած են, որոնց համաձայն նոր կազմուելիք դահլիճը իր կողմէ գծուած քաղաքական շաւղին պիտի հետեւի ամէն կերպով։

Ընդհանուր կերպով կը կարծուի թէ յառաջիկայ դահլիճին մէջ ելմտական նախարար պիտի անուանուի Ռուվիէ որ Մէլինի խումբին կը պատկանի։ Իր ընտրութիւնը աւելի ելմտական շրջանակներու գոհացում պատճառելու հանգամանքը ունի, քան թէ քաղաքական շրջանակներու, որոնք կառավարական մեծամասնութիւն կազմելու ատեն նկատողութեան կ'առնուին։ Այս պատճառաւ կը լսուի նաեւ Պէսդոյի անունը որ շատ յառաջացած արմատական մըն է։

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

«ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ՔԵՐԱԿԱՆ»

Դեռ շատ ժամանակ չանցաւ անկէ ի վեր, երբ Անդրանիկ Բէօսէլէճեանի «Գերմ. քերական եւ գրուցատրական ընթերցարան» անուն գիրքը հրատարակուեցաւ։ Եթէ մինչեւ այսօր հայ մը գերմաներէն սովորիլ ուզէր, անկարող էր իրեն յարմար գերմ. քերական մը գտնել։ Իսկ այսօր այդպիսի գիրք մը ունինք . . . բայց ցաւալի է ըսել թէ՝ անիկա իր կոչման չի համապատասխաններ։

Ամէն օր գերմաներէնով զբաղեալ ըլլալուս, ուզեցի հատ մը գնել այդ քերականէն եւ տեսնել թէ՝ մեր առաջին գերմաներէն քերականը ի՞նչ կերպով գրուած է։ Բայց իմ՝ այդ գիրքին վրայ գրած յոյսերս օդը ցնդեցան, որովհետեւ, պէտք է խոստովանիմ թէ անիկա իր անպակասութեամբը եւ օգտակարութեամբը չգիայլեցաւ իմ աչքիս։ Գիրքին սկիզբը գերմ. յառաջաբան մը կայ։ Զենէ ո՞վ կը կարծէ թէ՝ այդ գիրքը գերմանացի մը ձեռքը պիտի առնէ, որ անոր ի՞նչ ըլլալը գերմ. յառաջաբանը կարդալով հասկնայ։ Սակէ զատ կողքին վրայ կարդ մը ֆրանսերէնի յատուկ նշաններ կան, որոնք գերմ. գիրքի մը վրայ աղուոր չեն երեւար։ Դալով գերմ. յառաջաբանին, հոն քերականական սխալ մը կայ։ Տասներորդ տողի deren բառը սխալ է, պէտք է dessen ըլլայ։ հոն գրուածը յոգնակի է, մինչդեռ պէտք է որ եզակի գրուի։

Հինգերորդ էջին վրայ հեղինակը կ'ըսէ թէ գերմաներէնը 25 գիր ունի, մինչ վարը 26 հատ կը թուէ, ինչ որ ճիշդ է։

Էջ 8. — Հոս թանձր (f) բացատրութիւնը կայ, բան մը զոր չեմ կրնար հասկընալ։ Տող մը վարը կ'ըսուի թէ tz (ձ) կամ (ց)ի ձայն կը հանէ. ի՞նչ է այս երկու գիրերուն ձայնի տարբերութիւնը։ Սակէ քիչ մը վերը կ'ըսէ թէ ch յունարէն (քարբա) գիրին պէս կը հնչուի, մինչդեռ պէտք էր գրել x (խի) գիրին պէս։

Էջ 9. —Wirt բառը hով գրուած է, մինչդեռ այսօր ընդհ. կանոն է թէ այս տեսակ բառերը պէտք է առանց hի գրել։ Ճիշդ է թէ կան այսօր Գերմանացիներ, մանաւանդ Աւստրիացիներ, որոնք այդ կանոնին համաձայն չեն վարուիր։ բայց ասկիա ըսել չէ թէ այդ բառերը պէտք է hով գրուին։ Կ'ուզէ՞ք ըսածիս ապացոյցը։ առէ՛ք Dudenի Orthographisches Wœrterbuchը եւ հոն պիտի տեսնէք թէ ըսածս ճիշդ է։

Էջ 10. —Հոս կանոն մը կայ, որուն ճշդութեանը կը տարակուսիմ։ Գերմաներէնի մէջ, ինչ բառի մէջ կ'ուզէ թող ըլլայ, բառերուն վերջին վանկին e գիրը միշտ ը կ'արտասանուի։ չեշտը անկէ առաջ գտնուած վանկի մը տալով՝ կրնանք ը արտասանել։

Նոյն էջին վրայ գրուած է թէ Marie Մարի(է) ալ կրնայ արտասանուիլ, ինչ որ բոլորովին սխալ է։

Էջ 13. — Aufsatz կլոր տով գրուած է, մինչդեռ պէտք է զայն երկար տով գրել։

Էջ 27. —Kaufmann մէկ nով գրուած է։ այդ բառը Mann բառով կազմուած է, ուստի պէտք է երկու nով գրել։

Նոյն էջին վրայ gieb առանց eի գրուած է։ Թէեւ սխալ չէ, բայց պէտք էր գտնել երկու ձեւերն ալ գրել, որովհետեւ eով գրելը աւելի ընդհանրացած է։

Էջ 28. — Բերականական սխալ մը։ Սապէս խօսք մը կայ։ Ich habe heute drei Briefe bekommen, von deren die eine an mich, und die anderen zwei an meine Base gerichtet ist։ Մինչդեռ պէտք է ըսել denen der եւ sind, որովհետեւ deren սեռական է, մինչ հոս պէտք է տրական գնել և, որովհետեւ, Brief գերմաներեն մէջ արական է։

Էջ 29.—Meinen Tintenfass սխալ է, das Fass կ'ըսուի։

Նոյն էջին մէջ verkaeltet բառը գործածուած է։ Աւստրիացին միայն ունի այդ բառը, գերմ. erkaeltet կ'ըսեն։ Բանի որ բուն գերմանացին քերականութեան պէտք է հետեւիլ verkaeltet ըսելու չէր։

Էջ 30.—Nichts բառը նիքս արտասանելը ճիշդ չէ։ միայն ռամիկ շրջանակներու մէջ կը գործածուի այդ արտասանութիւնը։

Նոյն էջին ամէնէն վարը գերմ. թուականը 1887 գրուած է, բառերով, իսկ հայերէն 1878 թուանշաններով։

Էջ 31.—Klopft բառը այս պարագային պէտք է պզտիկ գիրով գրել, որովհետեւ հոս բայ մըն է պարզապէս։

Էջ 32.—Իններորդ խօսքին մէջ ստորակէտ մը պակաս է, und բառէն առաջ ստորակէտ մը պէտք է այս պարագային։

Նոյն էջին ամէնէն վարի խօսքը գերմ. չէ։ Sie verlangen zu viel կ'ըսեն, ոչ թէ zu teuer։ Diese Ware ist zu teuer կ'ըսուի, բայց Sie verlangen zu teuer չ'ըսուիր։

Էջ 33 —Առաջին խօսքին ist բառը իր ճիշդ տեղը չէ։

Էջ 35.—Erste բառը հոդի արտասանելը ճիշդ չէ։ Մինչեւ հիմա չէի գիտեր թէ՝ hundert եւ tausend դասական ածական ըլլալով՝ իրենց վերջին գիրը կը կորսընցնեն։

Կան տասնցմէ դուրս քանի մը դիտողութիւններ ալ ընելիք, զոր զանց կ'առնեմ։

Բայց կարծեմ 36 երեսնոց գիրքի մը այսչափ սխալները (կամ ինչպէս որ անուանել կ'ուզէք) կը բաւեն զայն իր կոչման անհամապատասխան դարձնելու։

Գերմաներէնը հիմա մեղի համար Ֆրանսերէնին չափ անհրաժեշտ է։ Ուստի պէտք է որ մեր մէջ գերմաներէնը ընդհանրանայ. բայց ասանկ գիրքով մը անկարելի է մեր ծրագիրը գործադրութեան դնել։ Վերջին օրերս խօսքեր կը պտտին թէ՝ մեր վարժարաններուն մէջ յունարէնի դասընթացք մը դնելու է։ Լաւ։ Բայց Յունարէնի անցնելէ առաջ պէտք ունինք գերմաներէնի։ Առաջ գերմաներէն, եւրն ալ յունարէնի վրայ կը խօսինք։

Այս յօդուածս գրելու մղողը երկու բան է։ Առաջին, թէ մեծ պակաս մը լեցնելու կոչուած գիրք մը՝ ասանկ խմբագրուած ըլլալու չէր։ Հոս մէկ մըն ալ կը շեշտուի այն կէտը թէ՝ մեր մէջ գիրք հրատարակելը պզտիկ բանի մը տեղ դրուած է, թէ մեր հեղինակները եւ հրատարակիչները՝ կա՛մ իրենց անկարողութեանը կամ իրենց անփութութեանը պատճառաւ՝ հոդ չեն տանիր շնորհքով բան մը արտադրելու (բացառութիւնները միշտ յարգելի են)։ Ասկէ զատ սա ալ կայ որ՝ մեր հեղինակները կը կարծեն թէ գիրք հրատարակելը շահու աղբիւր մըն է։ Այս վերջին խօսքս Բէօսէլէճեանի չի յարմարիր սակայն, որովհետեւ այդ գիրքին քանի՞ հոդի կը կարծէք որ գնեն. եւ տասնէն աւելի չեմ կարծեր։ Կարելի է տաք տարիին գործը ուրիշ ըլլայ, կարելի է շատեր սորվին գերմաներէն լեզուն այն ատեն, բայց այսօր շատ քիչ կայ գերմաներէնի հետեւող։

Բայց եթէ միայն ասիկա ըլլար՝ դիս այս յօդուածը գրելու մղողը, նորէն չպիտի գրէի։ որովհետեւ վերը ըսածներս արդէն ծանօթ բաներ են։ Երկրորդ պատճառ մըն ալ կայ, առաջինէն աւելի զօրաւոր, որ դիս սա խորհրդածութիւններուն կը մղէ։ —Ուսումնական խորհուրդը «յետ ինչ ինչ բարեփոխմանց վաւերացնելով զայն (այս գիրքը), կ'արտոնէ անոր գործածութիւնն աղջկանց վարժարանաց մէջ, Գերմաներէն լեզուի ուսուցման համար»։

Այսպիսի գիրք մը վաւերացնե՞լ . . . Բաւական զարմանք չնակնալ կը ցուցնէ չնակը։

Ա. Մ.

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Բեթերսպուրկէն կը հաղորդուի թէ բարեգործական նպատակներու համար Լուպէ նախագահը տուած է 100,000 ֆրանք։

★ Մատրիտէ հաղորդուած լուրերէ կը տեղեկացուի թէ ներկայիս Սպանիոյ մէջ ալ նախարարական տագնապ մը կը տիրէ։ Մայիս 26ի նախարարական խորհուրդին մէջ, ինչպէս հեռագիրներն ալ հաղորդեցին, երկրագործական նախարար Քանալէխատ իր հրաժարականը տուաւ, եւ հաւանականութիւն չկայ որ զայն ետ առնէ։ Ներքին գործոց ինչպէս նաեւ ուրիշ նախարարներու հրաժարական տալն ալ մօտալուտ կը նկատուի։ Նախարարաց խորհուրդը հրաժարականները նկատողութեան առնելու համար չորեքշաբթի (երէկ) ի նիստ գումարուեցաւ։

★ Բելգինէն հետեւեալը կը հաղորդուի. — Պելճիական կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն յայտնեց վերջերս գոյացած անգլիական երկաթուղիի հաստատութեան մասին իր առարկութիւնները ետ առնելու, պայմանաւ որ Զինական կառավարութիւնը Պելճիքայի արտօնութիւն մը պիտի տայ Հանքաւի մէջ, Բելգին-Հանքաւ երկաթուղիի գծին համար կայարան մը ունենալու։ Այս տեսակ արտօնութիւն մը ժամանակին ալ ուզուած էր Զինատանէն, բայց այս վերջինը մերժողական պատասխան տուած էր։

★ Հարաւային Ամերիկէէն կը հաղորդուի թէ Բիչնէր եւ Միլնէր, նոր զօրքերու առաքման պէտք մը չեն տեսներ այլեւս։ Պարագայ մը՝ որ նպաստաւոր նշան մըն է հաշտութեան մասին։

★ Մ. Նանանգներու անգլիական դեսպան Բոնսէֆոդի յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի պետական ծախքով։ Մարմինը Ուայնկրիճնէն Անգլիա պիտի փոխադրուի։ Բոնսէֆոդի մահուամբ, Ուայնինկթընի դեսպանական մարմնոյն երիցագոյն անդամը կ'ըլլայ գերմանական դեսպանը։

★ Այս շաբթու սկիզբը Բիլիի եւ Առժանթինի կառավարութենց միջեւ ստորագրուած պայմանագրութեան բովանդակութեան մասին հետեւեալը կը հեռագրուի.

ՍԱՆԴԻԱԿՕ ՏԷ ԲԻԼԻ 24 մայիս.—Բիլիի եւ Առժանդինի կառավարութենց միջեւ ստորագրուած համաձայնութեան դիւաւոր պայմանները հետեւեալներն են.— «Առժանդինի եւ Բիլիի կողմէ նոր նաւերու շինութեան համար եղած ապպրանքները չեղեալ պիտի նկատուին։ Երկու պետութիւններն որը որ նոր նաւերու շինութեան յանձնարարութիւն մը տայ, պարտաւոր է իր դիտաւորութիւնը հաղորդել մէկ ու կէս տարի առաջուընէ։ Պայմանագրութիւնը կնքուած է 5 տարուան պայմանաժամով։ Ազգային, երկու պետութեանց միջեւ պատահած ամէն դժուարութիւն, լուծման համար պիտի ներկայացուի հաշտարար ատեանի մը։ Երկու պետութիւններն ալ պարտաւոր են չմիջամտել Բերուի եւ Պոլիվիայի միջեւ առկախ մնացած խնդիրներուն։ Առժանդին կ'ընդունի statu quoի սկզբունքը եւ կը ստանձնէ ոչ Մակըլէնի ճամբան ամրացնել եւ ոչ ալ իր նաւերը ոչ բարեկամ պետութիւններու տալ։»

★ Բեթերսպուրկէն Պերլինի թերթերուն կը հաղորդուի թէ Թոլսթոյի առողջական վիճակը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ, եւ թէ տկարութիւնը երթալով կը շատնայ։ Դիտակցութիւնը չէ կորսնցուցած տակաւին։

★ Ֆոռ տը Ֆռանսէն մայիս 24 թուականով կը հեռագրուի թէ Բըլէ լերան մէկ նոր ժայթքումին հետեւանքով Պարբուանդի ցարդ կանգուն մնացած մասն ալ կործանեցաւ։ Լերան կողին վրայ նոր ճեղքեր բացուած են։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. —Պէնի Շէհիրի դայմագամ անուանուեցաւ Էպուարիշի դայմագամ Մուսթաֆա էֆ., որուն յաջորդեց Բիւրեէմի նախորդ դայմագամ Էմին պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Ուլայի Բ. ատեանն արուեցաւ ոստիկանական նախարարութեան քննիչ պաշտօնեաներէն Հիլալ էֆ.։

ԿԱՑՍ. ՀԵՌԱԳԻՐ. —Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Ռուսիոյ Նիքոլա Բ. Զարին, Անոր թագադրութեան տարեդարձին առթիւ։ Զարը հեռագրաւ շնորհակալութիւն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին։

ՍՊԱՆԻՈՅ Ալֆոնսո ԺԳ. թագաւորը իր մեծ հօր Տոն Ֆրանսիսքոյի մահը ծանուցանող նամակ մը ուղղած է Վեհ. Սուլթանին։ Այդ նամակը սպանիական դեսպանատունէն յանձնուեցաւ Բ. Դրան։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ յունական դեսպան իշխան Մաւրոքորտաթօ, ճամբորդութեանը միջոցին Իմիրնէի եւ Սելանիկի նահանգներուն մէջ տեղական պաշտօնեաներուն իրեն հանդէպ ցոյց տուած սիրալիր վարմունքին մասին շնորհակալութիւն յայտնած է Կայս. Կառավարութեան։

*** Վիէննայի մէջ հրատարակուող Լենիորմասիօն լրագիրը կ'ըսէ թէ իշխան Մաւրոքորտաթօի տեղ՝ որ կը քաջալերի դիւանագիտական ասպարէզէն, Կ. Պոլսոյ յունական դեսպան պիտի կարգուի Ցունատանի նախորդ արտաքին գործոց նախարար Պ. Աքրլիտիս։ Դարձեալ նոյն թերթին ըսածին նայելով, իշխան Մաւրոքորտաթօ իր եղբօր հետ Լոնտոն պիտի երթայ, Լուսերրա Էֆ կողմէ հրաւիրուած ըլլալով թագադրութեան հանդէսներուն ներկայ գտնուելու։

ՀԻՃԱԶԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ. —Հեռագր. եւ Թղթատար. վերատեսչութիւնը ծանոյց Բ. Դրան թէ Հիճազի հեռագրական գիծին կանոնաւորութիւնը ապահովելու համար պէտք է տեղական կառավարութիւնը քննիչ յանձնախումբ մը կազմէ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ՀԱՍՈՑԹՆԵՐԸ օրէ օր կ'աւելնան։ Հայտարարեալ—Էնկիւրիի 538 քիլոմէտր երկարութիւն ունեցող գիծին վրայ, անցեալ 1901 տարւոյ եւրոպ. մայիս 14էն 20 մէկ շաբթուան մէջ իւրաքանչիւր քիլոմէտրի համար 14,032 ֆրանք 20 սանտիմ հասոյթ եղած է։ մինչդեռ այս տարի,

նոյն այդ մայիս 14էն 20ի շաբթուան մէջ նոյն գիծին իւրաքանչիւր քիլոմէտրին հասոյթը եղած է 16,387 ֆրանք 83 սանտիմ. այսպէս մէկ շաբթուան մէջ աւելցածը 2355 ֆրանք 63 սանտիմ եղած է։ Դալով Էսկիշէհիր—Գոնիա գիծին, ատոր՝ անցեալ տարւոյ վերոյիշեալ շաբթուան հասոյթը 4693 ֆր. 53 եղած է, մինչդեռ այս տարւոյ միևնոյն շաբթուան հասոյթը 5375 ֆր. 82 սանտիմ, որ ըսել է 682 ֆր, 29 սանտիմ աւելի։ Հասոյթի այս յաւելումները անշուշտ փոխադրութեան աւելնալէն յառաջ կու գան, բան մը՝ որ մեծապէս կը նպաստէ գիծին անցած տեղերու բարգաւաճումին եւ չէնալուն։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Սպանիական կառավարութիւնը Ա. կարգի «Կարոլոս Գ.» պատուանշանը նուիրեց Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Ֆարիզ պէյի եւ Վեհ. Սուլթանին թիկնապահներէն Ֆէրիդ Ապտուլլահ փաշայի։ Ա. կարգի «Իզապէլ լա Գաթոլիք» պատուանշանը՝ եկմտական նախարարութեան խորհրդական Բիլա պէյի, եւ Բ. կարգի «Իզապէլ լա Գաթոլիք»՝ մաքսային վերահսկողութեան իրաւաղէտ խորհրդականի օգնական Նաղիմ պէյի։

ՀԵՌԱԳԻՐ ՈՒ ԹՂԹԱՏԱՐ.—Ճիյտէի, Այանճըգի, Զարշամպի, Ամասբրլբի, Ֆիլիոսի, Գոչհիսարի մէջ հեռագրատուններ պիտի հաստատուին։ Պոլուէն Պոլիս շաբաթը երկու անգամ թղթատարական երթեւեկ ու Տատայի եւ Դասթէմունիի միջեւ թղթատար պիտի հաստատուին։ Կ. Պոլիս-Դասթէմունի թղթատարը Էնկիւրիւ-Գոնիա ճամբով պիտի տեղի ունենայ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ցուսաց Տ. Եռաքիմ պատրիարքը ընկերակցութեամբ յոյն Պատրիարքարանի գործակատար Իքիտի էֆ.ի, երէկ կէս օրէն վերջը Մեծ—Եկաբքոս Բարձ. Սաիտ փաշայի Նշան—Թաշի բնակարանը գնաց եւ տեսակցեցաւ անոր հետ։

ՄԱՐՈՆԻՏՆԵՐՈՒ ՄԵՏՐՈՊՈԼԻՏ Տ. Եուսէֆ որ Պոլիս պիտի գար իր հաւատարմական զգացումները յայտնելու յոյս կայս. Գահոյից, երէկ մայրաքաղաքէ հասաւ եւ քարափին վրայ ընդունուեցաւ Մարոնիդ հասարակութեան երեւելիներուն կողմէն։

ՍԱՄՍՈՒՆ կը գրեն.—Իշխանութեան ընդհանուր ժողովին բացման առթիւ արտասանած ճառին մէջ, իշխան Ալեքսանդր Մավրոյէնի պէյ փափաք յայտնեց որ հանրային կրթութիւնը Սամսոնի մէջ աւելի գործնական դրութեան մը բարեփոխուի։ Իշխանը ծանրացաւ մանաւանդ կղզիին մէջ ճարտարուեստական վարժարան մը հիմնելու անհրաժեշտութեան վրայ։ Այդ վարժարանին հիմնուելուն դիմաւոր արդելքն է իշխանութեան եկմտական ո՛չ չատ գոհացուցիչ վիճակը, քանի որ հաւոյթներն ալ մեծապէս պակսեցան օրթերու հիւանդութենէն եւ տեղային արտադրութիւններու նուազումին պատճառաւ։ Ատո՛ր համար, Մավրոյէնի պէյ, օրինակ մը ըլլալու համար ուրիշներուն, 500 օսմ. ոսկի նուիրեց այդ վարժարանին հիմնուելուն համար։ Ընդհանուր ժողովը այս առթիւ շնորհակալութեան ուղերձ մը քուէարկեց, որ պիտի մատուցուի իշխան Մավրոյէնի պէյի, եւ որուն մէջ կ'ըսուի թէ իշխանին անունը պիտի տրուի վարժարանին։

ՌՈՒՍ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.—Մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվ առջի օրը ռուսական դեսպանատան մէջ ի ներկայութեան մայրաքաղաքիս ռուս հասատուութեանց պետերուն եւ ռուս դաղթականութեան երեւելիներուն, ճառ մը արտասանելով բացատրեց բարեգործական ընկերութեան մը հաստատման անհրաժեշտութիւնը։ Ներկաները միաձայնութեամբ ընդունելին առաջարկը։ Ցետոյ վիճաբանուեցան ընկերութեան ծրագիրը եւ կանոնագրութիւնը։ Ընկերութեան վարչութիւնը յանձնուեցաւ 2 կին եւ 7 այր անդամներէ կազմուած յանձնաժողովի մը, նախագահութեամբ ռուսական ընդհ. հիւպատոս Պ. Լակոլնբիի։ Ընկերութիւնը պիտի դանուի դեսպան Պ. Զինովիէվի հովանաւորութեան տակ եւ հիմնուած է ի յիշատակ անոր գիւանագիտական ասպարէզը մտնելուն յիսնամեակին։

ՍԸՎԱԶԻ նահանգին մէջ երկրագործութիւնը յառաջ տանելու համար դործիքներու անհրաժեշտ պէտք մը կայ։ Այդ նահանգին կուսակալութիւնը խնդրեց Երկրագործական Նախարարութենէն, որ երկրագործական պանքան օգնէ ժողովուրդին դործիքներու հայթայթման դրծին մէջ, կամ, լաւ եւս, ինքը ըներել տայ դործիքները եւ զանոնք բաժնելով ժողովուրդին, վերջը մաս առ մաս դանձէ ըրած ծախքերը։

ՊԱՂ. ՕԴ.—Տաքին ազդեցութեան տակ ապականող նիւթերը ամառ ատեն պահելու համար, Պոլսոյ, Իզմիրի, Հայտարի, Փաշայի, Ղալաթիոյ եւ Բերայի մէջ պաղ օդի չորմարաններ հաստատելու մենաշնորհ տրուեցաւ անգլիահպատակ Ճորճ Պէյքերի։ Մենաշնորհին պայմանաժամն է 30 տարի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Պրուսայէն 14 թուականով կը գրեն թէ առջի առտու Սանտրքլրի մէջ երկրաշարժ մը պատահած է։

ԱՆԶՐԵԻ.—Ապրիլ 26ին եւ 27ին Թոքատ, Էրզրում, Զիլէ, Զարէ, Խաֆրդի գաւառակներուն, ինչպէս նաեւ Ազիզիէի, Շապին Գարահիսարի մէջ օգտակար անձրեւներ տեղացեր են։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանին կինը՝ Տիկ. Բոնսթան Մէսամբրիի Գալիտոնիէն շոգենաւով Մարսիլիա պիտի ուղեւորի այսօր եւ քիչ ատենէն Պ. Դեսպանն ալ պիտի միանայ անոր։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ, ինչպէս գրած էինք կանխաւ, երկու ամիս արձակուրդով երէկ առտու մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս դէպի իր երկիրը։ Դեսպանին բացակայութեան միջոցին դեսպանատան գործերը պիտի վարէ Ա. քարտուղար Պ. Քարթութէլլի։

ԶԱՒԿԻ ԿԱՐՕՏԻՆ ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱԾ.—Սըվազի գիւղերէն մէկուն մէջ Էլիֆէ անուն կին մը երկրորդ անգամ ամուսնացած ըլլալով, առաջին ամուսինէն կ'ուզէ իրմէ ունեցած երկու զաւակները։ Առջի ամուսինը կը մերժէ խնամարէն։ Էլիֆէ զաւակներուն կարօտին չդիմանալով անձնասպան կ'ըլլայ։

ԱՆՄԻՏ ՄԱՅՐ ՄԸ. — Դասթէմունիի Ալաճրդ գիւղին մէջ Սալիհ անուն մէկու մը կինը մէկ ու կէս տարու եւ վեց ամսու երկու տղաքը տունը ձգելով, անտառը ամուսնին քով կ'երթայ։ Ասդին տունը կը բռնկի յանկարծ եւ երկու մանկիկները կ'այրին մէջը, կը լմննան։

ԹՈՒՐԲԻՒՑՈՒՆԱԿԱՆ առեւտրական պայմանագրութեան յանձնաժողովը այսօր կը դումարուի Արտաքին Գործոց պաշտօնատան մէջ։

ՀՌՈՄԻ մէջ կազմակերպուելիք նշանառութեան յառաջիկայ մրցումին, Օսմ. կառավարութենէն ալ մասնակցիլ խնդրուած է։

ԿԻՐԱՍՈՆԻ սպանիական հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Թօմազօ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ օսմ. կառավարութեան արտաքոյ կարգի դոմիսէր Ահմէտ Մուխթար փաշայի կինը երէկ Խափկական շոգենաւով մայրաքաղաքս հասաւ եւ դնաց Մօտայի իր բնակարանը։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ եւ շրջակայից մէջ անդորրութիւնը ու կարգ ու կանոնը անդամ մը եւս ապահովելու համար 154 նոր ոստիկաններ պաշտօնի պիտի կոչուին։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ ՀՐԴԵՀ.—Վերջին կիրակի առտու ժամը 2ուկէսին Բարալէլ փողոցին մէջ Լատա օթելին մէջ հրդեհ ծագեցաւ։ Հակառակ տեղական իշխանութեանց ձեռք առած միջոցներուն եւ հրշէջ զօրաց ջանքերուն բոցերը տարածուեցան ա՛նքան չուտ, որ մէջը գտնուողներէն չատերը կիսամերկ հազիւ կրցան ազատիլ։ Այս հրդեհին վնասը եղած է 9000 անգլ. ոսկի։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ.—Առջի գիշեր ժամը մէկ ու կէսի տակները Հայտար Փաշայի կողմը ձերբակալուեցաւ Օսման անուն քսաներկու տարեկան երիտասարդ մը, որ ասկից 3 տմիս առաջ Իզմիրի մէջ, Աղլամա Զայրը ըսուած տեղը սպաննած էր Նորատն անուն պարտիզպանը եւ խոյս տուած։

ՍԵԻ ԾՈՎԻ ՓՈԹՈՐԻԿԸ.—Էրէյլիի նաւահանդիստին մէջ խրած օտանեան շոգենաւը տակալին կարելի չէ եղած աղատել, հակառակ «Գարամուրատ» եւ «Միտիլլի» նաւաձիգներու ջանքերուն։

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ.—Առեւտրական ապրանքով լեցուն մաւնեան մը երէկ, Պոլսոյ նաւահանդիստին մէջ, ռուսական «Օլկա» շոգենաւին վրայ ինկաւ ջուրերու եւ հովին սաստկութեան պատճառաւ։ Մաւոնեան շոգենաւին շղթային վրայ ելլելով, շրջեցաւ ու ընկղմեցաւ անմիջապէս։ Մաւոնեան մէջ գտնուողները ազատեցան։

ՁԵԿՈՅՑ

Ռոտոսթոյի մէջ «Ծաղիկ»ի բաժանորդագրուելիք փոփաքողները պէտք է գիմեն, մեր գործակալ Պետրոս էֆ. Տատիգողեանի։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Կ. էֆ. Մ. Դորձակալ Զմիւռնիա. — *Ստացանք ձեր մայիս 6 թուակիրը, եւ ըստ այնմ արձանագրեցինք Փափաղեան էֆ.ի հաշուոյն։ Մնացորդը հաճեցէք փութացնել։*

Ս. էֆ. Փ. Զօնկուլտաք. — *Թերթերը սկսանք ղրկել, բայց մանաւանդ ամբողջը չստացանք դեռ։*

Պ. էֆ Տ. գործակալ Ռոտոսթո։ *Ստացանք ձեր մայիս 10 թուակիրը եւ նշանակեալ դումարը։*

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ընթերցողները կը յիշեն անցուցած այն դա՛տ կարեւոր ուսումնասիրութիւնը, զոր ասկէ առաջ հրատարակեց այս հոդերուն մէջ, Կարնոյ մեր բդրակից Վարժապետեան էֆ.՝ «Իրազեկ» ստորագրութեամբ։ Այդ ուսումնասիրութիւնը որ հոս, նոյն իսկ վարժարանին Կեդր. Խնամակալութեան կողմէ արժանի գնահատութեան մը առարկայ դարձաւ, տեղի տուած էր Սանասարեանի ուսուցիչներէն մէկուն կողմէ գրուած պաղտպանողական մը, որուն ի պատասխան Վարժապետեան էֆ. մեզի ղրկած է յօդուածներու նոր ղարք մը՝ ղրոս պիտի հրատարակենք յաջորդաբար։ Ամէն անունք որ կը հետաքրքրքրուին Սանասարեան վարժարանով, մեծ ուշադրութեամբ պիտի հետեւին անցուցած այս յօդուածներուն, որոնց մէջ բաւական նոր բաներ կան Կարնոյ այդ կրթական հաստատութեան նկատմամբ։

(ԱՌԱՋԻՆ ՅՕԴՈՒԱԾ)

«Արեւելք»ի 4928 թիւին մէջ «Ճշմարտասէր» ծածկանունամբ յօդուածագիր մը՝ ճիգ մը ցոյց տուած է մէկ չուշնչով հերքելու Սանասարեան վարժարանի չուրջ վերջերս յարուցուած խնդիրները։

Անակնկալ մը չեղաւ սակայն ասիկա մեզի համար. արդէն դրած էինք թէ «անարդար դատի փաստաբաններ չեն պակսիր աշխարհի մէջ»։ Թէեւ «Ճշմարտասէր» կը յայտարարէ թէ «չուզեր Սանասարեանի պաշտպանութեան դատը ստանձնել», այլ «միայն նպատակ ունի յայտարարելու՝ թէ ճշմարտասիրութիւնը մենաշնորհ մը չէ։ Նոյն իսկ «Մաղիկ»ի Իրազեկին» (յայտարարութիւն մը՝ ուրկէ բան մը հասկցուելու համար անհրաժեշտ էր որ Իրազեկ այդ կարգի պահանջկոտութիւն մը ունեցած ըլլար)։ Բայց, ե՛կ ու տես որ, հակառակ այդ յայտարարութեան, յօդուածին պարունակութիւնը զուտ պաշտպանողական է, քանի որ «Սանասարեան վարժարանն ալ երկրագործական բոլոր վարժարաններու շարքին մէջ (արդարացում մը, կարծե՛ս,) թերութիւններէ զերծ կամ թէ ըսենք, կատարելագործումի պէտք չունենալը առողջ դատումի գործ չէ» ըսելով հանդերձ, յօդուածագիրը չէ բարեհաճած, զէթ իր տեսութեամբ, վարժարանին թերութիւնները եւ կատարելագործումի կարօտ կէտերը մատնանշել եւ այդու հերքել մէկ կողմէ Իրազեկին կարծեցեալ սխալները, եւ հաստատել միւս կողմէ՝ ճշմարիտ նկատուածները, որպէս զի դոնէ յաչս ընթերցողաց իր «Ճշմարտասէր» ստորագրութիւնը հակասած չըլլար ա՛յնքան բացորոշ կերպով. բայց այս պարագան ալ յօդուածագրին ուշադրութենէն վրիպած չէ, որովհետեւ սոսկ տեղիտեռապա կ'ուզէ նկատել տալ վարժարանին անուերելի թերութիւնները, եւ «այդ լաներուն կարելի է դոհացում տալ վարժարանին վարչական պաշտօնէութեանց իրազդած շրջանակին միջոցաւ», կը յարէ անմիջապէս վերջը. չա՛տ լաւ, պահ մը համակերպինք իրեն։ Երբ պիտի տրուի այդ գոհացումը. ի հնչել Գարրիէլեան փողոցին քանի տարի է չէ տրուած եւ ներկայ դրութեամբ՝ եթէ այդ 20ին աջ կողմը զերծ մընա ալ աւելցնել հարկ ըլլայ՝ տարիներու հոլովմամբ, վարժարանին վիճակը դարձեալ փոփաքելի ուղղութեան մէջ չպիտի գտնուի. քանի որ, թողունք դուրսեն եղած օտտակար թելադրութիւններն ու առաջարկները, նոյն իսկ ներսեն, Հոգաբարձութենէն եւ Ուսուցչական ժողովներու մէջէն ալ՝ եթէ երբեմն վարժարանական ուղղելի խնդրոց մասին դիտողութիւններ կամ դէպի լաւագոյնը մղելու համար առաջարկներ տեղի կ'ունենան, անյսելի, անկարեւոր եւ անգործադրելի կը մնան. ուրեմն ինչպէս կարելի է յուսալ թէ «իրազդած շրջանակին միջոցաւ» եւ ոչ թէ «լրագրական սիւնակներու մէջ» կարելի պիտի ըլլայ բառնալ գանգատի առիթները. եւ միթէ՝ ա՛յս այսպէս ըլլալուն համար չէ՞ որ լրագրական սիւնակներու մէջ կը հրատարակուին ա՛նպիսի բաներ, որոնք՝ արդարեւ իրենց պատկանեալ շրջանակին մէջ միայն լանաւոր ու լաւագոյն էր որ կարդարդուէին։ Թէպետեւ մոռնալու ալ չենք թէ՝ մինչեւ ցարդ լրագրական հրատարակութիւնները Սանասարեանի Տեսչութեան վրայ մաղի չափ ազդեցութիւն չեն ըրած եւ հեգնական ծիծաղի մը միայն արժանացած են. բայց ասի արդելք մը չէ որ հանրային հաստատութեան մը բարեկարգման նախանձախնդրութեամբ՝ խնդիրներ չյուզուին եւ չծեծուին լրագրական սանդերու մէջ, մանաւանդ որ ամէն մարդ չի գիտեր թէ՝ Սանասարեանի տեսուչները մենաշնորհուած են ըստ կամս եւ ըստ հաճոյս ընթանալու իրենց յանձնուած այդ նուիրական գործին մէջ, որուն հանրային բնութիւնն եւ բարերարին հանրածանօթ նպատակն «բարեմտօրէն» կը հետեւցնեն թէ որչափ ալ լայն ըլլայ Տեսուչներու իրաւասութեան սահմանը, վերջապէս դադարի տեղ մը ունի եւ հանգուցեալ կասկարարը զիրենք որդեգրելով, դաստիարակել տալով եւ Կարնոյ մէջ հաստատած վարժարանն ալ իրենց խնամոց յանձնելով հանդերձ, Մենթէ Բրիսթոյի անսահման վարկի իրաւասութիւնն ալ չտուաւ. մեղաւոր չեն անշուշտ ա՛յսպէս խորհողները, որոնք՝ ի դժբաղդութիւն Սանասարեանի Տեսչութեան, քիչուոր ալ չեն բնականաբար։

Մ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

Պատրիարքարանի «Մուգաթա»ի եւ «Դանչէլէր»ի տուրքերու մասին, Տնտեսական Խորհրդոյ կողմէ ասկէ առաջ մատուցուած տեղեկագիր մը եւ յարակից ծրագիր մը նկատողութեան առնելով, Բաղաքական Ժողովը կարգ մը կարգադրութիւններ ըրած եւ վերսին վերադարձուցած էր Տնտեսական Խորհուրդին։ Խորհուրդը, երէկ, Բաղ. Ժողովոյ յայտագրին համեմատ, որոշեց գործադրութեան դնել եղած կարգադրութիւնները որոնք են. Ա. անփոփոխ պահել բարեկեցիկ վիճակց մուգաթայի տրոց մասին արդէն սահմանուած կարգադրութիւնը. Բ. ջնջել կարօտեալ վիճակց մուգաթայի տրոց հաշուէն կեդրոն. մնուկի ունեցած պարտքը մինչեւ 99 տարւոյ դեկտեմբերի վերջ, եւ ընդհուպ ձեռք առնել վիճակց մուգաթայի տուրքերուն մասին նոր պատրաստուած սակացոյցը։ Գ. Դանչէլէրի տուրքերու բաշխումը վերանորոգել հայթներու համեմատական հաշուով, 1903 տարիէն գործադրութեան դրուելու պայմանաւ։ Դ. Մասնաւոր մատակարարութիւն ունեցող հաստատութիւններու՝ իրենց հասոյթից համեմատութեամբ կէս առ հարիւր դիւանական տուրք մը սահմանել Պատրիարքարանի մնուկին։

×

Հակառակ այն պաշտօնական հերքումին որ Արմաշի դպրեվանքին կողմէ կը հերքէր Արմաշի մէջ վերջերս իբր թէ տեղի ունեցած հրաշքը, «Արեւելք»ի «Ընթերցող»ներէն մէկը նոյն թերթին երէկուան թուով կը գրէ թէ «այդ հերքումէն աւելի լաւ հաստատուեցաւ Արմաշու մէջ պատահած երեւոյթը»։ Սիրով պիտի ուզէինք հաւատալ յարգելի «Ընթերցող»ին, եթէ երբեք . . . կարելի ըլլար հաւատալ։

×

Գարթալի նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը մասնաւոր դրութեամբ մը Տնտեսական Խորհուրդին յայտնած էր թէ նախորդ Թաղ. Խորհուրդին ատենապետը չ'ուզեր իրեն փոխանձել եկեղեցւոյ սեփական կալուածներուն կալուածագրերը։ Տնտեսական Խորհուրդը որոշեց յանձնարարել յիշեալին փոխանձել անմիջապէս այդ թուղթերը, հակառակ պարագային իր վրայ ծանր պատասխանատուութիւն մը չհրաւիրելու համար։

Սամաթիոյ Նախորդ Թաղ. Խորհուրդն ալ իր 14 ամսուան պաշտօնավարութեան մատակարարութեան հաշիւները ներկայացուցած չըլլալով, Տնտեսական Խորհուրդը որոշեց յանձնարարել որ փութացնէ։

×

Երէկ, վերջին պահուն հաղորդեցինք Խառն Ժողովոյ կարեւոր որոշումները։ Այսօր, տարեւ կը հրատարակենք անոնց ամբողջութիւնը.—

Գաղատիոյ Գաւառ. Վարչութեան նորոգ ընտրութիւնը տեղեկագրուած ըլլալով Պատրիարքարան, ժողովը անոր մէջ օրինական թերութիւններ տեսնելով, որոշեց վերադարձնել եւ յանձնարարել լրացնելու այդ թերութիւնները։

Խարբերդի որբանոցին նպաստի պայմանաժամը լրացած ըլլալուն պատճառաւ, անոր յատկացուած թոշակն ալ դադրած եւ այդ որբանոցը վանական հասոյթներով կարենալ մատակարարուիլը առաջարկուած էր։ Ժողովը նկատելով որ վանական հասոյթներէն՝ վանքերու ծախքը զեղչուելէ ետքը մնացեալը կրնայ այդ որբանոցին գոյութեան պահպանմանը բաւել, որոշեց յանձնարարել Խարբերդի առաջն. տեղապահ Եղնիկ Վարդապետի, որպէս զի Առաջնորդ Պետրոս Վարդապետի հետ համախորհուրդ՝ այդ մասին հարկ եղած կարգադրութիւնները սահմանեն։

Եդեսիոյ Գաւառ. Վարչութեան նորոգ ընտրութիւնը տեղեկագրուած ըլլալով, ժողովը օրինական գտնելով եղած ընտրութիւնը, վաւերացուց։

Բարերդի առաջն. տեղապահը վերսին խնդրած էր որ Գաւառական Ժողովոյ ընտրութիւնը վաւերացուի։ Խառն Ժողովը ասկէ առաջ այդ ընտրութեան մէջ օրինական թերութիւններ նշմարած ըլլալով, որոշած էր լրացնել տալ այդ թերութիւնը. երէկուան Խառն Ժողովը վերահաստատեց իր նախորդ որոշումը։

Ասոնցմէ զատ, խորհրդակցութիւններ եղան նաեւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդրոյն նկատմամբ, եւ այս առթիւ նը կատողութեան առնուեցաւ Սամսունի Գաւառ. Վարչութեան մէկ նամակը՝ որով Տ. Յակոբ Աչոտ եպսի իբրեւ պատուիրակ Պատրիարքարանի՝ Կիլիկիա երթալը յետաձգուիլ կը խնդրուի, որովհետեւ կը յայտնեն թէ Ն. Սրբազնութեան ներկայութիւնը անհրաժեշտ է Սամսունի եկեղեցւոյն շինութեան համար։ Այս մասին ո եւ է որոշում չտրուեցաւ։

×

Անթառամ Մավեան անունով կին մը, ասկէ առաջ Պէշիկթաշի մէջ ունեցած մէկ տունը նուիրած էր Դանտիլլիի եկեղեցւոյն։ Այդ տան մասին խնդիր մը ծագած ըլլալով, Տնտեսական Խորհուրդը երէկ վերսին նկատողութեան առաւ զայն, եւ որոշեց ի ներկայութեան Բաղ. Ժողովոյ անդամներէն Խրտրեան էֆ.ի, ինչպէս նաեւ նուիրատու տիկնոջ ու նոյն թաղին նախորդ եւ արդի Թաղ. Խորհուրդներու ատենապետներուն, հաւաքական խորհրդակցութիւն մը կատարելով արդիւնքին համեմատ կարեւորը առաջարկել Բաղաքական Ժողովոյ։

×

Հանդուցեալ Տ. Զաքարիա քահանայի կողմէ ի նպաստ այրի կարօտ երիցուհեաց հաստատեալ վաղքի հասոյթից խնդրոյն նկատմամբ Ղալաթիոյ խնամակալութեան կողմէ ուղղուած պատասխանագիրը նկատողութեան առնուեցաւ։ Տնտեսական Խորհրդոյ երէկուան նիստին մէջ, եւ որոշուեցաւ անոր պարունակութիւնը հաղորդել Բերայի Թաղ. Խորհուրդին, հարկ եղած բացատրութիւնները ստանալու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊՈՒՏԱՊԵՍԹ, 28 մայիս. —Աւստրիական պատուիրակութիւնը ընդունեց պիւտճէի յանձնաժողովին տեղեկագիրը։ Ինչպէս նաեւ արտաքին գործոց նախարարութեան պիւտճէին Կոլոխովսքի կոմսը զանազան ընդդիմադիր ատենաբաններու ըսածները հերքեց կրկնելով այն ապահովութիւնը թէ երբեակ դիմակցութիւնը ոչինչ կորսնցուց, ո՛չ իր նկարագրէն, ոչ իր արժէքէն եւ թէ այսօր այնքան, որքան առ յաւէտ ոչ մէկուն դէմ ուղղուած է անիկա։ Այս մասին վիճաբանութիւնը պիտի փակուի յառաջիկայ նստաշրջանին որ տեղի պիտի ունենայ յունիս 5ին։

ԲԱՐԻԶ. —Առաւօտուն նախարարները գումարում մը ունեցան։ Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ, դահլիճի քաշուելու մասին Վալտէք Ռուսոյի որոշումը հաստատեցին։ Ամէն պարագայի, յառաջիկայ երեքշաբթիէն առաջ չպիտի հրատարակուի հրաժարականը։

ՄԱՏՐԻՏ. — Այսօր տեղի ունեցած նախարարաց խորհուրդին մէջ, երկրագործական նախարար Քանալէեան իր հրաժարականը ներկայացուց։ Միւս բոլոր նախարարներն ալ իրենց հրաժարականները մատուցին Սակատային, որ սակայն, միայն երկրագործական նախարարին հրաժարականը ընդունելով կ'ուզէ խնդիրը կարգադրել։

ՊԵՐԼԻՆ.—Վիլհէլմ կայսրը դէպ ի հիւսիս կատարած ճամբորդութենէն վերադարձին յունիս 26ին կանգ պիտի առնէ Տէվլէլի մէջ, ներկայ գտնուելու համար ռուս տորմիղին ռազմափորձերուն, բայց առանց ցամաք ելլելու։

ԼՈՆՏՈՆ.—Արտաքին գործոց նախարարութեան մէկ թղթատարը որ մեկնեցաւ այսօր, Բեթերսպուրգ կը տանի շատ կարեւոր հեռագիրներ։

ԲԱԼԷՐՄՕ.— Վիրթորիօ Էմմանուէլէ թագաւորը այսօր տորմիղը այցելեց։

ԲԱՐԻԶ. —Կ'ըսուի թէ Պ. Վալտէք-Ռուսօ նախարարութեան հրաժարականը պիտի մատուցանէ յառաջիկայ երեքշաբթի, յունիս 3ին, գումարուելիք նախարարական խորհուրդին մէջ։ Նոր խորհրդարանին առաջին նիստը տեղի պիտի ունենայ կիրակի յունիս մէկին, նախագահութեամբ երիցագոյնին։ Անմիջապէս պիտի ձեռնարկուի առժամանակեայ դիւանի կազմութեան որ պիտի պաշտօնավարէ մինչեւ որ նախարարական խնդիրը վերջնական լուծում մը գտնէ։

ԲԱՐԻԶ, 28 մայիս. —Ֆոռ տը Ֆռանսէն կը հեռագրեն թէ Բրլէ հրաբուխը նոր բորբոքում մը ունեցեր է։

— Պ. Տէլքասէ նախագահ Լուպէի կողմէ երախտագիտութիւն յայտնեց կոմս Լամոտորֆի, Մադրիտի արկածեալներուն ի նպաստ Զարին տուած նուէրին համար։

ՄԱՏՐԻՏ. — Բոլոր նախարարները իրենց հրաժարականը ներկայացուցին Պ. Սակասթայի։ Ո եւ է վերջնական որոշում չէ տրուած։

ԲՈԲԻՆՀԱԿ. —Բրիսթիան թագաւորը մօտերս Բարիզ պիտի երթայ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 15 Մայիս		
Օսմ. Գան. Սեռի Դ. Օ.Ո.	23	06 —
Ամէնէն բարձր գին »	2	08 1/2
» վար գին »	28	05 1/2
Ալիվրե »	—	— —
Բուսմէլի երկաթղ. ֆր.	110	75 —
Ամէնէն բարձր գին »	111	12 1/2
» վար գին »	110	50 1/2
Թրանսվալ »	164	— —
Ամէնէն բարձր գին »	164	— —
—		
8 օրուան Քոնսոլիտ	165	— —
8 » Երկաթուղի	1	12 1/2
ԲԱՅՈՒՄ, 16 Մայիս		
Օսմ. Գան. Սեռի Դ, Օ.Ո.	28	04 1/2
» ժամ 5ին «	28	05 1/2
Բուսմ. երկաթուղի ֆր.	110	50 —
» » ժամ 5ին »	111	— —
—		
Թագաղ Թիւրք Ռենտ	13	87 —
Սկիարէթ, Սեռի A	0	20 —
» » B	0	03 —
Պանդ տը Մէթէլին	8	30 —
Ագոիոն տէ Թրամուէյ	5	47 1/2

Ժուբիլանս	1	50 —
Սոսիէթէ տ'Ասիւրանս	3	57 1/2
Գրէտիտ ժէնէրալ	0	10 —
Սօս. Օթ. տը ֆիլ է տթֆ	18	50 —
Ագոիոն Գոմմէրսիալ	0	9 —
Թոպագօ Գորբորէշըն	0	8 09
Անթրբրիդ ժէնէրալ	0	6 06
5% Հելլէնիք 1881	200	— —
Պանդ Նասիոն. Ցուն.	417	75 —
Լոբիւմ	73	75 —
Թրանսվալ	163	50 —
Պոլսոյ Գարափի Ընկ.	488	— —
Տէրքօզի ջրի Ընկ.	276	— —
Թրամվէյի Ընկ.	489	— —
Քրէտիտ Ֆոնսիէ Էժիբ.	263	50 —
Անատոլու Երկաթ.	10	55 —
—		
ՓՈՒԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս	109	25 —
» » » չէք	109	— 1/4
Բարիզ » »	23	02 1/2
» » » չէք	23	05 —
Գերլին անտոկոս չէք	18	57 —
Գուլրոն Աւստրիական	21	80 —
—		

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ		
Անգլ. Ոսկի	110	04 —
20 ֆրանգոց	87	28 —
20 մարքոց	107	20 —
Բոլ. Լիմբերիալ	90	— —
Քրիմից	51	07 —
Մէճիտիէ արծաթ	108	09 —
Մէճիտիէ քառորդ	107	30 —
Մէճիտիէ մնորուք	103	30 —
Պէշլիք	103	30 —
Մէթալիք	102	30 —
Բուսլի արծաթ	68	20 —
Հիլին	109	10 —
Ֆր. արծթ. ֆրնս.	87	10 —
» » բուսմկն.	86	— —
» » իտալկն.	77	— —
Ռէճիա	08	30 —
Բուսլի թղթադրամ	8	59 60
Ֆլորին »	9	06 —
Մարք »	107	30 —
Տրաքմի »	36	— —
Անգլ. ոսկի »	110	05 —
Ֆրանս. » »	87	30 —
Բուսմկն. » »	87	— —
Գուլդ. » »	86	30 —
Իտալ. » »	85	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Բարիզ, 28 Մայիս		
3% Ֆրանսկն.	101	27 —
3 1/2 % »	102	47 —
Օսմ. Գանս. D	25	90 —
Բուսմ. Երկ.	111	25 —
Օսմ. Ռէժի	321	— —
Օսմ. Կայս. Պանքա	567	— —
Օսմ. Մաքս	514	25 —
Օմանիէ	461	50 —
Բէրիօրիթէ Թիւրք	—	— —
Քրէտի Լիոնէ	—	— —
5% Իտալական	102	75 —
Սպանիական արտաքին	78	80 —
Թէմդէքի փոխառութ.	445	— —
Սելանիկ-Կ. Պոլսոյ երկ.	273	— —
Գոտապա երկթ.	359	— —
Թրանսվալ Գանս.	161	— —
Ռուսական 1890	—	— —
Զէք Լոնտոնի վրայ	25	21 1/2

Լոնտոն, 28 Մայիս		
Անգլ. Գանս.	96	63 —
Օսմ. Ռէժի B	51	50 —
» C	27	63 —
» D	25	50 —
Օսմ. Պանքա	12	75 —
Իմբրանէն Իւնիֆիէ	108	— —
Ֆոմնիալ	106	— —
Այտրնի երկաթուղի	14	50 —
Գոտապա »	86	— —
5% Իտալական	—	— —
5% Հելլենական 1881	39	50 —
Ռանթ »	30	50 —
Մոնտօլ »	43	50 —
Ռուսական 1890	—	— —
Գուլդի 1888 6%	87	25 —
Թրանսվալ Գանս.	06	43 —
Գոխառթ. Բարիզի վրայ	25	36 1/4
—		

Վիեննա, 28 Մայիս		
Բուսմ. երկթ.	107	50 —
Օսմ. Ռէժի	293	50 —
Գոխն. Լոնտոնի վրայ	240	30 —
—		
Պրիւքսէլ, 28 Մայիս		
Ռանթ Օսմ. Սեռի D	25	65 —
Բուսմ. երկաթուղի	110	25 —
—		
Գերլին, 28 Մայիս		
Բուսմ. երկաթուղի	110	40 —
Բուսլի (100ը)	216	25 —
Գոխ. Լոնտոնի վրայ	20	33 1/2
—		

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶԱՏՈՒՆ ԱԲՕԼԼՕՆ

ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ ՆԿԱՐԻԶՔ

(ԿԻՒԼՄԷԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

ՍԻՄՈՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ, արուեստագետ-նկարիչ

Բերա, Մեծ փողոց թիւ 397, Պազար Ալրմանի դէմ

6 «Դապինէ» յանձնարարութիւն տուողին ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆՔ 30×40 հարիւրարդամեթր մեծութեամբ իր կենդանագիրը։

12 «Դապինէ» յանձնարարութիւն տուողին ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆՔ 50×60 հարիւրարդամեթր ծաւալով ԲՆԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ իր կենդանագիրը։

6 հատ Արօլլօն քառթ փոքր ծաւալ 10 ղրշ.
6 » Արօլլօն քառթ «բրոմբնատ» ծաւալ 20 »

Յաճախորդը իրաւունք ունի մերժելու այն «Ակրանտիսբմանը» որն որ իրեն ընտրած օրինակին համանման չըլլայ։

ՃԵՐՄԱԿ ԳԱՄԵԼԻԱ

ՄԱՐՏԻԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Սուլթան Համամ, Եենի Ճամի փողոց, 3

Կ. ՊՈԼԻՍ

Սոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին ճարան և ամէն եղանակի յարմար ամէն տեսակ Բարիզեան կերպասներ, վայելուչ ճաշակով և դիւրամատչելի գներով։ Դիմեցէ՛ք և զոհ պիտի մնաք։

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1805

Մանկավարժական դասագրքերու կեդրոն

ԳՐԱՎԱՃԱՌ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Կ. Պոլիս, Մերճաւ փողոց, Թիւ 57

MATTONI

GIESSHÜBLER

ՌՆԱԿԱՆ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԶՈՒՐ

ԻՆԲՆԱԲՈՒԽԼԻՍ ԱՂԲԻՒՐ ԱԼԲԱԼԵԱՆ ՍԵՂԱՆԻ ԼՈՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ԶՈՎԱՑՈՒՑԻՉ ԸՄՊՈՒԼԻ

Հազի, կոկորդի ցաւերու, աստմոխի, հարբուխի և միզարգելութեան տուագոյն դեղը

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

Մեծ նպաստաճառներու, դեղավաճառներու, դեղադրծներու քով և ճաշարաններու մէջ։

Heinrich Mattoni, Carlsbad et Vienne

ՏՈՔԹ. Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բերա, Մեծ-փողոց, Կալաթա Սերայի դպրոցին դէմ, թիւ 200

Գշ. Եչ. Շբ. օրերը առաւօտուն կանուխէն մինչեւ երեկոյ ժամ 11 1/2։ Բշ. Դշ. Ուր. օրերը 6էն 11 1/2։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

300,000 ՖՐԱՆՔ ՊԱՐԳԵՒ

Նոր հաճոյք մը պատճառելու համար մեր բազմաթիւ բաժանորդներուն եւ ընթերցողներուն, մտածած ենք ղիրենք մասնակից ընել Բուսմէլիի երկաթուղիի վիճակահանութեան որ յառաջիկայ Եւրոպական յունիս ամսուն մէկին տեղի պիտի ունենայ, եւ որուն գլխաւոր պարգեւը պիտի ըլլայ 300,000 ֆրանք։ Ակէ զատ, 800 թիւեր պիտի չահին զանազան պարգեւներու։ Ահա թէ ինչպէս մասնակից պիտի ըլլան մեր բաժանորդներն ու ընթերցողները։ Վիճակահանութեան թուղթերէն 40 հատ — որոնց թիւերը այսօր իսկ կը ծանուցանենք — մեր կողմէ աւանդ պիտի թողունք Օսմ. Կայս. Պանքան։ Ինչ պարգեւ որ չահին այդ 40 թիւերը, ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ պիտի բաժնուի մեր բաժանորդներուն եւ ընթերցողներուն միջեւ, ինչ չափի ալ հասնելու ըլլայ անոնց թիւը։

Այս ասթիւ, կը խնդրենք որ ուշադրութիւն դարձուի հետեւեալ կէտերուն։

1. Այս պարգեւին մասնակից չպիտի կրնան ըլլալ մեր այն բոլոր բաժանորդները որոնք մինչեւ վիճակահանութեան օրը (Եւրոպական յունիս մէկ) մեղի ղրկած չըլլան իրենց բաժնեղիները։

2. Ներկայ ծանուցումը մինչեւ Եւրոպական յունիս մէկ «Ծաղիկ»ի մէջ պիտի հրատարակենք ամէն օր։ մեր ոչ-բաժանորդ ընթերցողները, պարգեւին մասնակից ըլլալու համար պարտաւոր են հրատարակումի առաջին օրէն այսինքն երկուշաբթի ապրիլ 29/12 մայիսէն սկսեալ ամէն օր պահել այս ծանուցումը պարունակող «Ծաղիկ»-ները եւ յունիս 2ին (Ը. Ե.) ղրկել մեզի, առանձին ծրարով մը, վրան ալ անունին գրուած։ Այս պայմանով միայն կրնան մասնակցիլ պարգեւին։ Փոփաքողներուն յետոյ կը վերադարձուին իրենց ղրկած թիւերը։

3. Մեր բոլոր բաժանորդները պէտք չունին այդ «Ծաղիկ»ները մեզի ղրկելու։ Մեր տետրակներուն դիմելով կրնանք հասկնալ թէ որո՞նք վճարած են, որո՞նք չեն վճարած, եւ ըստ այմմ զիրենք մասնակից կը նկատենք կամ ոչ՝ վերոյիշեալ պարգեւին։

Այն բառասուն թիւերը զորս աւանդ թողուցած ենք Օսմ. Կայս. Պանքան եւ որոնց չահելէն պիտի նպաստաւորուին մեր բաժանորդները եւ ընթերցողները, հետեւեալներն են.

243,213	1,281,173	1,299,223	1,479,705	1,761,557
714,611	1,281,174	1,305,417	1,485,141	1,780,288
1,245,668	1,281,516	1,330,710	1,557,487	1,803,925
1,280,841	1,288,455	1,419,996	1,557,488	1,890,542
1,280,842	1,293,460	1,424,424	1,557,489	1,890,543
1,281,152	1,293,461	1,431,364	1,594,454	1,893,675
1,281,171	1,293,462	1,470,204	1,691,191	1,900,115
1,281,172	1,293,463	1,473,521	1,758,870	1,955,855

ԱՊԱՌԻԿ ՄԻ ՈՒՇԷՔ ԶՊԻՏԻ ՏԱՍ

ՀԱՅ ՍՆՏՈՒԿՃԻ

ՄԱՔՍՈՒՏ ԳԼԻԸՃՃԵԱՆ

Էսկի-Զապրիհ

Ճամբորդներու համար 5% զեղչ
Ամուսիններու համար 10% զեղչ
Աղջիկներու համար 50% զեղչ
Զորս անգամ կարգուողներուն

ՁՐԻ

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ՊԷՏՔ ԶԻ ԿԱՅ ՄԱՅՍԹԵՐԱՁԱՅԹ ՍԻՍԹԷՄՈՎ

15 չաբաթուն սորվեցայ Ֆրանսերէն սահուն կերպով խօսիլ։

Յ. Յ. Յակորիկեան

15 ՇԱԲԱԹԷՆ ԿՐՑԱՑ

2-3 տարի անգլիական վարժարանները յաճախողներու հետ խօսիլ անգլիերէն։ Օր. Մարգարեան

ՄՈՍ ՎՏԱՆԵ ՄԻ ՈՒՇԷՔ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒՄԸ

Վերոյիշեալ մեր մեծ պատրաստութեան մէջ մենք պատրաստ կը գտնուինք մեր գնորդներուն տալու ամէն տեսակ ապրանքներ։ Գներնիս եղան մեր ամէն տեսակի մարքներուն։

ՏՐՔ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱՐԱՆ

396 ՄԵՆ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

նաեւնի զարէջրատան վրայի յարկը (ճիշդ Զըպուքճեանց դէմն)

Ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ ակռամէն կը լեցնեն. ցաւով զիմել եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորը, ճաշակաւոր եւ զիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ աղտաս արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Թմրեցուցիչ դեղերու եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամահանութիւն։

Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ց. Դ. Վերջ մը տալու համար ցաճախորդաց զանգատներուն, հրապարակաւ կ'ազդարարենք թէ ՄԵՆՔ Պոլսոյ կողմը մասնա իւղ ՉՈՒՆԻՆՔ։

Ն—58-100

ԼԷՆՍԸՐ

ԸՆՏԻՐ ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

ՎԱՀԱՆ ԱԼԵԱՆԱՔԵԱՆ

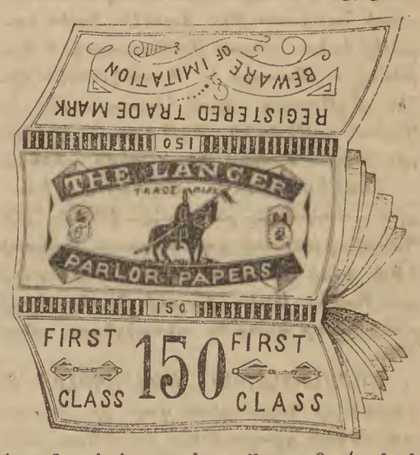

Կեդրոնատեղի, Պոլիս, Սուլթան Համամ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՌՈՄԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

Ղալաթիա, Մանուսիէ փողոց, 42

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Գրքի յատուկ տպագրկն. բուղթերու Նամակի եւ տետրակի բուղթեր։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐ

Մեծաքանակ եւ Փոքրաքանակ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ, ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏԱՆ

ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐՈՒ

Բէրջէմպէ Բազար, Սազի խան։

Ատօնատեր Ա. ՍԱԳԱԵԱՆ

Տպագրութիւն Սագաեան Տպարան։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (143)

ՇԱՌԼ ՄԷՌՈՒՎԷԼ

ՈՍԿԻԻ ՏԵՆԴԸ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԲԱՐԻԶԻ ԴԺՈԽՔԸ

ԻԷ.

ԽԶՈՒՄ

Ու ցատկեց դեղեցիկ կնոջ վրայ, ըռնեց անոր բռունցքներէն մէկը եւ կոտրելու չափ սեղմեց զայն. բայց Օլէմբ բաւականացաւ ժպտելով ու ըսաւ.

—Մի՛ վախնար, ամուր է։

Եւ առանց ճիգի ազատելով ինքզինքը, ինքն ալ ոտքի ելաւ եւ իր կարգին յանձնաբարեցաւ Սէնդ-Օպէն։

—Լ՛ ուրեմն, ըսաւ յետոյ, դու ըսիր։ Եւ մատնեցի քեզ, բայց ո՛չ ինչպէս կը կարծես, ո՛չ ոստիկանութեան, ոչ թէ գատախազներուն, դատաւորներուն...

—Որո՞ւ համար։ Ինչ ըրիր։

—Մտիկ ըրէ։ Երբ տեսայ որ կը խառնեց անոր բռունցքներէն մէկը եւ կոտրելու չափ սեղմեց զայն. բայց Օլէմբ բաւականացաւ ժպտելով ու ըսաւ.

—Մի՛ վախնար, ամուր է։

Եւ առանց ճիգի ազատելով ինքզինքը, ինքն ալ ոտքի ելաւ եւ իր կարգին յանձնաբարեցաւ դէպի Սէնդ-Օպէն։

—Լ՛ ուրեմն, ըսաւ յետոյ, դու ըսիր։ Եւ մատնեցի քեզ, բայց ո՛չ ինչպէս կը կարծես, ո՛չ ոստիկանութեան, ոչ թէ գատախազներուն, դատաւորներուն...

—Որո՞ւ համար։ Ինչ ըրիր։

—Մտիկ ըրէ։ Երբ տեսայ որ կը խառնուիս հեռս, ինծի առասպելներ պատմելով, փոխանակ ճշմարտութիւնը ըսելու...

—Ինչ ճշմարտութիւն։

—Թէ կշտացած էիր ալ, թէ միտքդ դարձած էր, թէ ուրիշ կին մը կը փընտռէիր, թէ այլեւս չէի գոնցներ քեզ, մատածեցի որ ամէն բան լմնցած էր մէջերնիս։ Յետոյ դլուխս հիւանդ էր... Անցած դարձածը խենթեցուց զիս։ Քեզ տեսնելու պէտք ունէի... Տունդ եկայ, քեզ փնտռելու... Դուրս եկած էիր, միշտ դուրս... Պատուիրեցի որ քեզի ըսեն թէ հետդ տեսնուիլ կ'ուզեմ... Տեղէդ անգամ չշարժեցար։ Այն ատեն, բարկութեան վայրկեանի մը մէջ, ամէն բան ըսի...

—Ամէն բան։

—Այո՛, Լոնտոնի մէջ պանքառմանեռու գործարանդ, Սէվիլ եւ Բաուէդ ընկերներուդ հետ։ Թուռնէլի գործը գրագրի մասին, Վանս փողոցի խնդիրը, որուն ամէն մանրամասնութիւնները գիտեմ... Հոն էիր անանկ չէ՞, երբ մանկամարդ աղջիկդ մարքիզին տունը դնաց... Կը ճանչնամ քեզի եւ գիտեմ թէ կրնաս ընել... միայն կէտ մը կայ որ կը խուսափի ինծմէ։ Ինչ ըսիր ատ ոնմիտին որ դուռը բացաւ քեզի... Պէտք էր տարակուսիլ քեզի պէս այլանդակէ մը...

Պաղ բռնութեամբ մը ու անարեկող շնականութեամբ մը կը խօսէր Օլէմբ։ Բռունցքը մէջքին դրած, կը յանդիմանէր իր հոմանին, հարուածի մը սպասելու երեւոյթին մէջ շարունակ։ Ցանկարծ նորէն սկսաւ խօսիլ պոռալով.

Ամ, պիտի ամաչնա՞ս հեռը հա՛, պառաւուհի մը պիտի ընես զայն, դնա՛ գործիդ, երթ՝ ուզածդ, ես կը քաշուիմ մէկդի։ Ես կ'երթամ, օդ կը փոխեմ։ Ինչպէս կը տեսնես պատրաստութեան մէջ եմ արդէն։ Ո՞ւր պիտի երթամ։ Որոշած չեմ։ Անշուշտ այն պզտիկ ծակերէն մէկուն մէջ, ուր կարելի է աղէկ ապրիլ առանց շատ ծախքի։ Բանի մը եկամուտներ ունիմ, չնչին բաներ, ա՛յնպէս...

Զայնը իջեցուց։

—Կը տեսնես, չարունակեց, շատ կատղած, Թուռնէլի կամուրջին վրայ անցածը կը նեղէ զիս։ Գիտեմ թէ կեանքիս մնացեալ մասը գեղեցիկ պիտի չկրնայ ըլլալ... Բայց երբեմն արդարացում մը ունիմ, ուստիւ ահռելի պէտքը զոր դու չես ճանչնար, դուն։ Եւ յետոյ ինծի միայն գէշութիւն կ'ընէի... մինչդեռ հո՛ն...

Զգալին չարժումը ունեցաւ եւ դէմքը ծածկեց ձեռքերուն մէջ, մրմնջալով.

—Ա՛լ երբեք պիտի չկրնամ վայրկեան մը հանդիստ ունենալ... Պիտի տեսնեմ զինքը, զրագիրը զոր սպաննել տուի, եւ ամէն վայրկեան պիտի կարծեմ թէ կոտրան զիս ձերբակալել...

—Հապա միւ՞սը, հարցուց Սէնդ-Օպէն։

—Ո՞վ։

—Նկարիչը... Զինքն ալ տեսա՞ր։

—Այո՛։

—Ի՞նչ կ'ըսէ։

—Ոչի՛նչ։

Հոմանուհին մեսեր է, այն դժբաղդ կինը զոր կ'ապրեցնէր...

—Ինչպէ՞ս։

—Աստուած գիտէ։

—Ի՞նչ բանով մեսեր է։

—Կուրծքի հիւանդութիւն... Ամիսներէ ի վեր ցը խռնչէր... Նկարիչը սիրոյ համար չէ որ կը պահէր զայն, բայց որովհետեւ պէտք է բանի մը կապուի մարդ, հոգ չէ՝ թէ ըլլայ չան մը կամ կատուի մը... Այն ատեն, զայն կորսնցընելէն ի վեր, մեռելի պէս գինով է առաւօտէն մինչեւ իրիկուն եւ իրիկուընէ մինչեւ առաւօտ... Կ'ըսէ թէ մինչեւ վերջին ստակը պիտի խմէ եւ վերջը ջրը պիտի նետէ ինքզինքը։ Դժուար բան մը պիտի չըլլայ ատ։

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետեւ իր գտած որոգայթովը աղէկ պիտի սպաննէ ինքզինքը։ Բռնած ճարման ա՛լ շատ չ'երկարիր։ Գիտե՛մ... Այս օրերս, կատաղիօրէն պիտի խենթենայ եւ օր մը ալ իրո՛ք, պիտի խնայ...։

Աւելի ցած ձայնով ըսաւ յետոյ.

—Երբ կարդ մը դաղափարներ ունի մարդ մտքին մէջ, կը կարծեմ թէ ա՛լ չի կրնար ապրիլ։

Սիրահարին բարկութիւնը իջաւ յանկարծ։

Վերջապէս ինչո՞ւ տրանջար։

Զարիքը անդարմանելի էր։

—Այսպէս ըսաւ, ծռելով Օլէմբի վրայ, ինչպէս կ'ընէր այն օրերուն ուր իրենց մտերմութիւնը անամպ էր տակաւին, կարծեցիր որ ա՛լ զղուած եմ քենէ։

—Անտարակո՛յս։

—Թէ ուրիշ մը կը սիրեմ։

Բացայայտ է։

(Շարունակելի)